

İNGİLTERE'DE YÜKSEK ÖĞRETİM:TÜRKİYE İÇİN GÖSTERGELER

DR. Aysen BAKIOĞLU*

Birçok ülkede günümüzde yüksek öğretim büyük ölçüde öğrenci artışı ile karşı karşıyadır ve yüksek öğretim bütçeden büyük bir pay almaktadır. Üniversiteler öğrenim talep edenlere genişletilmiş mesleki fırsatlar sunmakta, kişisel ve sosyal hayatlarını zenginleştirmektedir. Diğer yandan spesifik alanlarda beceri geliştirmek için kurslar vermekte ve araştırmalar yolu ile teknoloji ve bilimin ilerlemesine katkıda bulunmakta ve dolayısı ile ülke çapında gelişmeye yol açmaktadır. Bütün bu nedenler yüksek öğretimi ciddiye alıp üzerinde araştırmalar yapmayı gerekli kılmaktadır.

İngiltere'nin yüksek öğretiminin ana hatlarına değineceğimiz bu makalede önce tüm yüksek öğretim sisteminin çalışmasını, merkez düzeyinden üniversite ve yüksek okulların hiyerarşik yapılanmasına kadar genel çizgileri ile görüp daha sonra öğrenci düzeyine geçelim ve değerlendirme ile noktalayalım.

İngiliz Yüksek Öğretim Sisteminin Çalışması

Merkez Otoritesi(Central Authorities)

İngiltere'de yüksek öğretim Merkez Otoritesi tarafından yönetilmektedir Merkez otoritesinin ilk görevi kesin kriterleri belirlemektir. Bunlar kalite standartını, ekonomi tarafından belirlenen normlar ile kendi kriterlerinin denkliğini belirleyerek oluştururlar.

Merkez Otoritesi enstitüler, kurslar ve ünitelerin kaliteleri hakkında spesifik değerlendirmeler yapar, bu değerlendirmeler fonların dağıtımında ve kursların açılmasında esas teşkil eder.Hangi enstitülerin genişletileceği hangi kursların açılacağı ve geliştirileceği yaratıcı değerlendirmenin bir yansımasıdır. Merkez Otoritesi ekonomik ve sosyal isteklere direk cevap verir. Bunu insangücü planlaması ve kabul politikası(access policies: Bölümlere öğrenci girişi ve öğretim elemanı atanması,kolaylıklardan yararlanma imkanları)'nu dengeleyerek gerçekleştirmektedir.

Merkez Otoritesi daima sosyal politika değerlendirmesini yapmakta açılacak birimlerin sayısını belirleyip finansal kaynak vermekte ve ne kadar öğrenci alınacağını belirlemektedir.Direk olarak araştırma ve ders programlarını etkileyecek amaçları yerleştirmek te Merkez Otorite'nin görevidir. Otorite gücün dağıtılması ile gösterilmektedir.

1963'te İngiltere'de yapılan resmi bir araştırmada yüksek öğretim için 4 ana amaç kabul edildi (1963,Robbins Report).

- 1.İnsangücünün belli alanlarda rol alabilecek şekilde beceri kazandırılması,
- 2.Düşünce gücünün ilerletilmesi,
- 3.Öğrenmenin ilerlettirilmesi,
- 4.Genel kültürün ve genel vatandaşlık standardının kazandırılması.

Adı geçen bu rapordan sonra ek amaçlar tartışılmaya başlandı. Çeşitli hükümetler bunları aynı derecede kabul etmediler.

Politika belirlemek sosyal ve ekonomik iklime bağlı politik değişmelerden etkilemekle birlikte Merkez Otorite temel akademik normları yerleştirmektedir. Hükümetin bazı diğer

* M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

birimleri hem değerlendirme ve hem de kaynak tahsisi yapar. Buna rağmen akademik kalite ve akademik istekler üzerinde durmaz. Sosyal ve ekonomik ihtiyaçlara göre merkez hükümet kaynakların seviyesine karar verir ve bunu yaparken kaliteyi elde etmeyi amaçlar. 1988 yılına kadar merkez otorite ile üniversiteler arası ilişkileri belirleyen bir düzenleme yoktu.

Merkez Otoriteler sorumlu olduğu birimler ile 3 yoldan ilgi kurar. Birincisi 'yönetimsel yaklaşım' dır. Merkez Otorite kuralları belirler, spesifik konulara kaynak tahsis eder, ve kurallarına göre ödül ve ceza sistemini yapılandırır. Demokrasilerde Silahlı Kuvvetler, Sosyal Güvenlik sistemleri, buna örnek olarak verilebilir. Birçok öğretim sisteminde bu kabul edilmemiştir. İkinci yaklaşım hedefler, amaçlar, fonksiyonların tartışılarak ölçülmesine dayanır. Dolayısı ile belirlenmiş sıkı kurallara gerek yoktur. Yeni gelişmeler için kaynak şartsız olarak tahsis edilebilir. Bu özgür kaynak tahsisi modeli, yüksek öğretimin sosyal planlama ve kamu harcamalarında büyük payı olduğunun kabul edilmesinden önce bazı ülkelerde uygulanmıştır, fakat çoğunda artık uygulanmamaktadır. Üçüncü strateji çoğul sistem içindeki birçok parçalar arasında değer yargılarının, normların farklı olabileceği varsayımına bağlı olarak anlaşma ve konuşup tartışma gerekliliğine dayalıdır. Bürokrasi güçlü şekilde ortaya çıktığı zaman, profesyonel kuruluşlar, veya diğer meslektaş grupları güçlü durumda olmaktadır. Halbuki İngiltere'deki son yıllarda yerleştirilmeye çalışılan sistem meslek kuruluşlarının gücüne başarı ölçütleri araçları ile yüksek öğretime kaynak tahsisini sözleşme mecburiyetlerine bağlı kılmak ve benzeri gibi yollarla meydan okumaktadır.(Becher& Kogan,1992)

İngiliz Hükümeti kolaylaştırıcılık rolünden sistemi yönetmeye doğru geçince, enstitüler akademik planlarını giderek daralan kaynak sıkıntısı çerçevesi içinde teslim etmek zorunda kaldılar. Akademik planlarını yaparken enstitüsel davranış ve yapılanma konusunda belirlenmiş kuralları izlemeleri istenmektedir. Bütün niyet ve amaçlarda bir 'emir modeli' ne uymaları görüntüsü vardır.(Becher & Kogan,1992)

Direk yönetimsel kurallar konya bile veya pazar ekonomisi yerleştirilse bile tartışmalardaki yaratıcı (yaratıcı şekilde yeni normlar ortaya koymak) elemanlar kalıcı oldu. Daha sıkı planlama stili etkinlikteki şüpheli gündeme getirdi. Ele alınan planlama test edildi ve yok edildi. Çünkü 1984/85 denemelerinin bir milyondan fazla kağıtlık çalışma yapıp teslim edilmesi gerektiği anlaşılınca bu fikir inanırlılığını kaybetti. Fakat bu durum sıkı kontrol periodundan sonra gelen 'emir modelini' yumuşattı ve sistemi merkez hükümetin liderliği altında şimdiye kadar hiç görülmemiş şekilde tekrar düzenledi.(Becher & Kogan,1992)

Öğretim ve araştırmanın birbiri olmaksızın gerçekleşmeyeceğine inanılmaktadır. Birçok üniversitede, lisans ve lisans üstü eğitim, öğretim elemanlarına bilimsel düzeylerini ilerletmeleri için yeterli zaman vermek son araştırmaları takip etmelerine fırsat vermek, bilimsel seviyeyi yüksek tutmak, konferanslar düzenlemek, endüstri ve ticaret işletmelerini ziyaret etmek mevcut bütçelerinin çoğunu almaktadır.(1983'te araştırmaya verilen bütçe 8.5 milyon paund idi.)(Butler, 1985)

Hiyerarşik Yapı

İngiltere'de 1988'e kadar üniversiteler, Universities Grant Committee (Üniversite Burs Komitesi), Politeknikler Lokal Eğitim Otoritesi tarafından yönetilmekte idi. 1988 Eğitim Reformu Politeknik ve diğer yüksek öğretim kurumlarını lokal eğitim otoritesinin elinden alıp Eğitim ve Bilim bölümüne bağladı. Fonlar Politeknik ve Kolej Fon Kurulu tarafından verilmektedir. University Grant Committee yerine Üniversite Fon Kurulu Kuruldu. (Heywood,1989)

Üniversitelerin Vice Chancellor (Rektör yardımcısının)'in enstitüler içinde onlar ile eşit bir lider olması istenmekte, aynı zamanda dıştan gelecek fonlar sağlaması için de girişimci olması beklenmektedir.

Bazen de fonu üniversite içinde bulması beklenir. Rektör yardımcısının norm yerleştirici olduğu kabul edilmektedir. Rektör yardımcısının rolü üniversitelerde çeşitlidir.

Dekanlar, yönetici ve direktör ile hiyerarşik ilişki içinde çalışmaktadır. Bölüm başkanları gibi meslektaşları ile hiyerarşik ilişki içinde değildir.

Oxford ve Cambridge gibi üniversiteler kendi gelişimleri için gerekli olan binaları satın alıp öğrenci sayılarını belirleyebilmektedir. Üniversite, devletten ve dış fonlardan çeşitli konulara ve kolejlere yardım almaktadır. Bu üniversiteler daha çok işbirlikçi bir yönetim şekli izlemektedirler. Buna rağmen öğretim elemanlarının kademi hiyerarşik bir yapı ve güç yaratmaktadır.

Öğretim elemanları terfi, ödül ve grup içindeki değerlerini sicillerine göre almakta ve işe araştırma yetenekleri için alınmaktadır. İngiltere'de ek araştırma fonları yüksek sayıda araştırmaya yol açmaktadır. Üniversiteler bazı bakımlardan öğretimlerini hocaya bağlı, denetlenemez bir rol modeli olarak hizmet verirken, öğretim politekniklerde ve kolejlerde 'özel-gizli' bir aktivite olmaktan çıkmaktadır. Çünkü ekip öğretimi ve dış incelemeler (HM Inspectorate) öğretimi hoca-öğrenci arasındaki gizlilikten ayırır. (Becher & Kogan, 1992)

İngiliz üniversitelerindeki fakülteler giderek genişlemekte ve fonksiyon olarak giderek heterojen bir yapıya sahip olmaktadır.

Yüksek Öğretime Öğrenci Kabulü

Yüksek Öğretime öğrenci kabulü politikalarına geçmeden İngiltere'de ilk ve orta öğretimin nasıl bir yapılanma gösterdiğine kısaca değinmek gerekli görünmektedir.

Okul öncesi eğitimi 4 ile 6 yaşları arasındaki çocuklara önce yarım ve daha sonra tam gün zorunlu şekilde verilmektedir. İlkokul, öğrencinin 6 ile 11 yaşları arasındaki eğitimini kapsamaktadır.

Orta öğretim 11 yaşında başlamakta ve takip eden 5 yıl boyunca sürmektedir. Öğrenci 16 yaşına geldiğinde 16+ olarak adlandırılan (O level Graduation Certificate) genel ülke çapında düzenlenen ve başarılı olanlarına iki sene daha orta öğretimde okumak hakkını veren bir sınav almaktadırlar. Bu sınavda başarılı bulunmayanlar öğrenim sırasında tespit edilen yetenekleri ile uyumlu olarak mesleğe yöneltici kurslara gönderilmekte ve iş hayatına atılmaktadırlar. Sözü edilen O Level Graduation Certificate Sınavından başarılı olanlar ise orta öğretimin 6. ve 7. yılını okuyarak üniversite'ye girişte temel olacak derslerden başarılı olmak için çalışmaktadırlar. 18 yaşına geldiklerinde A Level veya GCSE denilen yine ülke çapında yapılan bir sınav almaktadırlar. Mezuniyet belgesi alabilmek için bir öğrenci 6 dersten geçmek zorundadır. Üniversiteye girmeye hak kazanabilmesi için ise bu derslerin en az 4 ünü yüksek derece ile (honour degree) başarmak zorundadır.

Orta öğretimin son iki yılında (6th Form College) öğretilen ve üniversitelere girmekte öğrencilerin başarı derecesi kıstas olarak kullanılan bu derslerdeki bütün konular alanla ilgili olarak öğretilmektedir. Öğrenci, bu derslerde, örneğin tarihçi veya coğrafyacı olmak için tüm mesleki hazırlıklarını bilgi ve beceri olarak yapmaktadır. Fakat bu Tarihçi, İstatistik öğrenmeyecek anlamında kullanılmaktadır.

Orta öğretimi bitirirken alınan ve üniversiteye girmek için temel olarak kullanılan GCSE sınavı bağımsız sınav kurulları tarafından yapılmaktadır. Amerika'nın Üniversiteye Giriş Sınavları ile İngiltere'nin Test Hazırlama servisleri arasında bazı benzerlikler vardır. (Heywood, 1989)

Geçtiğimiz yıllarda üniversiteler olgun yaştaki kişilerin girişine temel olmak üzere sınavlar d

üzenlemeye başladılar. Bu sınavlar görüşme metodu ile yapılmakta ve kişinin deneyimlerinden sonuçlar çıkarılmaktadır. Adayların çoğu için en az gerek şart üç pekiyi dereceli geçme notu ve 1 alalade geçme notudur. Bazen de 2 pekiyi derece ile geçme ve 3 alalade derece ile geçme aranmaktadır.

İngiltere'de Local Education Authority (Bölge Milli Eğitim Müdürlükleri) üniversite eğitimine başlayan herkes için okul ücretini ödemektedir. Bunu Avrupa Ekonomik Topluluğundan gelen diğer öğrenciler için de yapmaktadır. Hükümet Enstitüleri Fayda-Maliyet açısından değerlendirmektedir. Alınan diplomaların geçerliliğini Mili Akademik Derece Kurulu değerlendirmektedir.

Öğretim

İngiliz yüksek öğretimi oldukça karmaşık ve oldukça fazla sayıda seçenek ve yollar sunmaktadır. Farklı fakülteler birbirleri arasında merdiven veya köprü olarak niteleyebileceğimiz ilişkilerde bulunmaktadır. Öğrencilerin okudukları fakültede elde ettikleri 'hazır' bilginin dışında, ufuklarını genişletebilmeleri için 1984'te Eğitim Danışmanlığı ve Kredi Transferi Servisi adı altında ek bir hizmet birimi kuruldu.

Yüksek öğretimin tek amacının ekonominin istekleri ile aynı doğrultuda hareket etmek olmadığı ve yüksek öğretimin tek başına ihtiyaç olan konuları başaramayacağı resmi gazetelerinde yer almıştır (DES White Paper, 1987). White Paper hoca ile işletmelerde çalışanların daha sıkı bir işbirliği kurmasını zorlamaktadır. Bu ilişkinin daha uygun bir öğretime, araştırmaya ve teknoloji transferine yol açacağı vurgulanmaktadır. Hükümet ve Merkez Fon Acentası, yüksek öğrenimi iş dünyasına yaklaştırmak için cesaretlendirmekte ve ödül mekanizması yaratmaktadır. Programlardaki bu yaklaşım Yetiştirme Acentası (Training Agency) tarafından da güçlendirilmektedir. Bu acenta İşverme Kurumu'na rapor vermektedir. (Devletin Eğitim Birimleri bölümüne değil.)

1987'de 'yüksek öğretim içinde işletme' yaklaşımı doğdu ve buna 100 milyon paund harlandı. Bunun amacı enstitü çalışmaları içinde olan işletmeleri ilerletecek aktiviteleri gerçekleştirmek idi. Öğretim elemanları istihdam dünyasına transfer edilebilecek becerileri ders programlarına koymayı ciddi şekilde düşünmeye başladılar. Bu çalışmalarda programın içeriği geniş olarak öğretim elemanının elindedir. Dışarıdan gelen tepki ve baskılar program üzerinde etkin olmaktadır. (Becher & Kogan, 1992)

Üniversite Öğrencileri

İngiltere yüksek öğretiminde okuyan öğrencilerin karakteristiklerini genellemek çok zor görünmektedir. 18 yaşında orta öğretimi bitiren öğrenciler artık tek bir model oluşturmamaktadırlar. Çoğu lisans öğrencileri orta sınıf ailelerden gelmektedir. Öğrenciler farklı yaşta, farklı milliyette, farklı sosyal kökenden gelseler bile davranışlarındaki belirli tutarlı özellikler, davranışları hakkında genel özellikler öğrencileri ayrı bir başlık altında incelememizi gerekli kılmaktadır.

Yüksek öğretim sistemi ile ilgili olarak öğrenciler kendilerini ve hocaları öğrencilerini nasıl görmektedir? Bir yaklaşıma göre öğrenciler sistemin müşterisidirler. Potansiyel öğrenci olarak görüldüklerinde üniversite seçimi gibi bir tercih yaparken bir çeşit kriter kullanmaktadırlar. Ülke çapında okul ücretlerinin arttırılması yoluna gidilmesi öğrencinin gücünü tüketici olarak ortaya çıkardı. Aynı zamanda üniversitelerin birbirleriyle yarış içine girmesi ihtiyacını gündeme getirdi. Öğrencilerin diğer rolü fakültenin işleyişi ile ilgilidir ve çeşitli zaman ve durumlarda ortaya çıkan akademik yapının bir üyesi olmalarının vurgulanmasıdır. Öğrenciler işletmenin bir ortağı olduklarını kabul ederek, kendileri ile ilgili temel üniteler ve enstitülerin yönetilme politikası ve uygulamaları hakkında direk söz söyleyebilirler. Bu fikir 1960 ve 70 lerde güç kazandı fakat sonradan daha az önemli görülmeye başlandı.

Öğrencilerin diğer karakteristik özelliği, bazı profesyonel faydalılığına inandıkları danışmanlarının disiplinlerine bağlılığın bir sonucu olarak akademik yapının genç takipçileri sıfatına sahip olmalarıdır.

Öğrenciler genelde mezun olduktan sonra iş fırsatları ile ilgili bilgiye çoklukla sahip değildir. Öğrencilerde yüksek derece ile mezun olmak ana amaçtır. Bunun nedeni bilgi öğrenmekten çok işgücü piyasasında iyi bir iş bulma beklentisidir. (Boys ve diğerleri, 1988) Lisans öğrencileri programlarda mesleklerinin pratik yanları ile ilgili konuların yer almasını öğretim elemanlarından daha fazla izlemektedir ve gözlemektedir. Bu ayrılık yüksek öğretimin çoklu değer sistemine bireysel olduğu kadar diğer seviyelerde dikkat çekmektedir. Aynı araştırma öğretim elemanlarının öğrencilerin dersleri hakkındaki fikirlerini ciddiye aldıklarını ve öğrencilerin kendi ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini kendilerine duyurduklarını belirtmişlerdir. Çoğu öğrenciler kursların iyi öğrettiğini, kalite ve standardın lisans derecesi almakta tatminkar olduğunu vurgulamaktadırlar.

Öğrencilerin pek çoğu, kendilerinin akademik şöhretlerini kurup genişletmeye çalışırlar. böylece doğal olarak öğrenciler final sınavlarında kredilerine arttırmaya çalışırlar. Kişisel olduğu kadar iş bulma konusunu etkileyen başarısızlık genellikle çok ciddi olarak görülür ve öğrencide mezun olamama endişesini yaratır.

İlginç bir araştırma (Miller ve Parlett, 1974), öğrencilerin üç gruba ayrıldıkları sonucuna varmıştır. İlk işaret arayanlar (cue seekers), bunlar kasıtlı olarak kendilerini olabildiğince çok öğrenmeye ayarlanmışlardır. Derslerde ipuçları ararlar, personele anlamlı sorular sorarlar, önceki sınav kağıtlarını kendi çalışmalarının nasıl değerlendirildiğini anlamak için incelerler. İkinci grup işarete bilinçli (cue conscious)ler olarak adlandırılmıştır. Bunlar öğrenme için aktif adım atmazlar ama ipuçlarına karşı hassastırlar. Üçüncü grup işaret sağırları (cue deaf)dir ve herşeyin kendilerine öğretilmesini ve bunlardan sınav edilmesini beklerler. Bu araştırmada işaret arayanlar ile birinci sınıf derece ile mezun olanlar arasında yakın bir ilişki olduğu, aynı şekilde işarete bilinçlilerin ikinci sınıf ve işaret sağırlarının üçüncü ve daha kötü derece ile mezun oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin diğer bir karakteristikliği, davranışlarını, yeteneklerini ve anksiyetelerini zamanla değiştirmeleridir. İlk yılda normlar ve beklentiler hakkında büyük belirsizlikler yaşar. Örneğin; belli bir ders için bir haftada ne kadar çalışılmalı, makaleleri ne uzunlukta olmalı, öğretim elemanının birinci yıl öğrencisinden hangi standartta başarı beklemekte olduğu konularında kriterleri belirlemede zorluk çekerler. Aynı zamanda alanın doğası ve kimliği hakkında şaşkınlığa düşerler. Lisans derecesinde öğretimin orta basamağı'nın karakteristik modeli, bu sorular çözümlendikten sonra öğrenciler bir coşku devri yaşarlar ve kendi çalışmalarında görüş geliştirirler. İlk baştaki öğretim personeline yoğun bağlılıkları yerini kasıtlı olarak mesafe bırakmaya ve kendi bağımsızlığını ve kimliğini bulmaya bırakır. (Perry, 1970) Fakat bu lisans eğitiminin son basamağına kadar, bazen de kurs bitinceye kadar gerçekleşmez. Öğrenci öğrenim yaptığı konuda bir çeşit üstünlüğe sahip olmak ister, kendi yetenekleri konusunda güvenli olmak, metod ve yöntemleri anlamak ve kendi öğrenmesine tamamen rehberlik edecek tam bir otonomiye sahip olmak ister.

Öğrenci hakları: Öğrenci Dernekleri (Student Union) hoca-öğrenci ve öğrencilerin birbirleriyle ilişkileri ile ilgilenirler ve bunları sağlamak için sosyal bir temel oluştururlar. Bu konularda problemi olanlara danışma ve rehberlik sağlarlar. Öğrencilerin hepsi seçme hakkına sahiptir. Öğrenci temsilcisinin seçimi tamamen özgür bir ortamda yapılır. Öğrenci-dernek konularında aktif rol oynayan öğrenciler öğretim elemanlarının değerlendirmesine bağlı kalmaksızın 'ödül sisteminin' bir üyesi olurlar. Öğrenci liderleri okulun binalarında barınma ve gösterilen yerlerde faaliyette bulunmak hakkına sahiptir. Fonlardan ve yetkiden payına düşeni alırlar ve bunun akademik başarı ile ilgisi yoktur. Bunlar kampüs içinde öğrenci lideri durumundadırlar ve kurum ile öğrenci arasındaki problemlerde resmen

işbirliği yapılması ve danışılması gereken kişilerdir. Dernek kendinin sisteme uyum modelini, bağımlılık ve kaynak tahsisini kendine verilen politik yetki içinde belirler.(Butler,1985)

Amerikan ve Alman sistemiyle karşılaştırılınca İngiliz Yüksek Öğretiminin daha bağımlı olduğunu görüyoruz.Fakat Amerikan sisteminde az sayıda kaliteli eğitim veren kolej vardır. Bunlar lisans düzeyinde iyi bir isime sahip oldukları halde araştırma yapmamaktadırlar. Öğretim elemanları öğretimlerini geçmiş deneyimleri üzerine kurmaktadır.Bu durumda personelin sıkça değiştirilmesi yeni araştırmaların sınıfa girmesi bakımından yararlı olur. Üniversiteler kaliteli araştırmacıları cezbedebilir ve uzun araştırma geleneğine sahip olabilirler.Çünkü sahip oldukları lisans öğretimi parlak öğrencileri araştırmaya çekmek için iyi bir kaynaktır.

Master, Doktora Öğrencileri

Master ve Doktora Öğrencileri, öğretimde lisans öğrencilerinin daha olgunu olarak görünmektedir. Öğrenci grubuna sınırlı olarak katılsalar bile tamgün araştırmacı olmaları girişimciliklerini negatif yönde etkilemektedir.

Üniversitenin imkanlarından lisans öğrencileri daha fazla yararlanmaktadır. Doktora öğrencileri tezlerini danışmanları ile teke tek olarak görüşmeler ile gerçekleştirdikleri için izole olmaktan çok şikayet etmektedirler. Diğer bir şikayet sebebi danışmanın kıdemli ve meşgul birisi olduğu için randevu elde etmenin zorluğudur.

Lisansüstü öğrencilerinin oranı oldukça küçüktür ve sayıyı arttırmanın ekonomik olmayacağı düşünülmektedir. Bazı üniversitelerde bu oranın %25 e yükseldiği görülmektedir.Kurum doktora öğrencilerini akademik yaşantıya başlamış olarak görmektedir. Öğrencinin disipline bağlılığı, dayanıklılığı,ısrarcılığının test edildiği doktora tezlerinde standart çok yüksek tutularak bilgiye yeni ve anlamlı ilaveler yapılması beklenir.

Lisansüstü çalışmaları değerlendiren bir araştırma(Kogan & Henkel,1983) doktora ve yüksek lisansa kabul edilme ve doktora tezinden beklenen kalitenin çok yüksek olduğunu ortaya koydu. Sadece seçtiği konuya güçlü düzeyde bağlılık, çalışma, istek, taahhütte bulunanların doktora derecesine başvurmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Tersine birçok yüksek lisans öğrencisi öğretimini mesleksi bir beklenti veya kariyerinde ilerleme için yapmaktadır. İngiltere'de doktora öğrencileri Amerika'dakine nazaran farklı bir durumdadır. Amerika'da doktora öğrencileri prestijli ve Büyük Mezuniyet Okulunun(Graduation School) üyesi olması dolayısıyla güçlü olarak desteklenmektedirler.

Fonlar

Son 35 yıldır İngiltere'de Araştırma Başkanlığı geniş olarak saygı duyulan bir kurumdur.İnsanlar bu başkanlığa belirli bir araştırma projesi için başvurduklarında başvurularının dürüstçe inceleneceğini bilmektedirler. Mevkii veya yaşça büyüğün diğerlerine üstünlüğü yoktur.(Maddox,1985)

Bazı üniversiteler diğerlerinden araştırma kayıtları olarak daha üstün oldukları halde bütün üniversiteler aynı seviyede araştırma fonu almaktadır. Bu bütün hocaların araştırma yaptığı varsayımına dayalıdır. Fonun hangi konulara ve nerelere tahsis edileceğine karar verecek akademik seviyeye güvenilmektedir. Sosyal yapıya yararlı olacak ilginç ve yararlı araştırmalara fon verileceği farzedilmektedir.

Araştırmalar, değişik yollarla finansal olarak desteklenmektedir.Hükümetin geniş politikası doğrultusunda araştırma bursu vermek üzere 5 araştırma komitesi kuruldu.Fon Komitesi araştırma için

indirek finans sağlamaktadır. Spesifik tipteki araştırmalar için merkez hükümet ek araştırma bursu sağlamaktadır. Bunu daha çok endüstride yapmaktadır. Bunlardan başka özel fonlar verilmektedir.

Kalite, Değerlendirme

Değerlendirme geniş olarak eğitimin kalitesini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Politika belirleyiciler artan bir şekilde eğitim kalitesinin yükselmesi ile ilgilenmektedirler.

Değerlendirme, öğrenci değer ve davranışlarını tanımlamak için de kullanılır. Üniversitenin bunları etkilemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Açık fikirlilik, tolerans ve kendine güvenin üniversite tarafından verilmesi gerektiğine inanılması gerekmektedir.

Genel olarak öğrencinin öğretmeni değerlemesi gerektiğine inanılmakla birlikte öğrencinin kurumu değerlendirmesine inanılmamaktadır. Öğrencilerin hocalarını değerlendirmesine 'öğrenci değerlendirme' denilmektedir. Öğrencilerin aldıkları dersler ile ilgili anketleri cevaplamaları ile gerçekleşmektedir. Bu programlar çoklukla Amerika'da kullanılmakta ve geliştirilmeleri için birçok çaba gösterilmektedir.

Değerlendirmeye Sistematik Çoklu Strateji Yaklaşımı (Systematic Multiple Strategy Approach) yapılmaktadır. Bunun manası toplam eğitim deneyiminin iyileştirmesini amaçlamaktır. Örneğin ; öğrencinin kaldığı yer başarıyı nasıl etkilemektedir? Genel eğitimin amaçları ne şekilde başarılmıştır?

Kalitedeki gelişim için nihai sorumluluğun öğretmen ve öğrencide olduğu kabul edilmektedir. Çünkü öğretmen öğrencilerine öğrenciler ise öğrenmeye mecburdur.

Üniversiteler kendi öğrencilerini değerlendirme, gözlem ve kontrol mekanizmalarını dışarıdan gelecek bir sınav heyeti ile yapmaktadırlar. Aynı zamanda bir ünite yaratılarak üniversitelerin öğretim kalitelerinin değerlendirilmesi sağlanmaktadır. Merkez otorite aynı zamanda öğretim elemanları için değerlendirme (staff appraisal) mekanizması kurdu. (Önceden kıdemli pozisyona getirilme, araştırma yapmak ve diğer ödülleri ile sistem kalite standardını belirlemekte idi.) Araştırma ve öğretim konusundaki böyle bir seçicilik sadece kendi içinde bir eleyicilik taşıyor aynı zamanda yaratılan ve ilişkiye girilen mekanizmayı da etkilemektedir. (Becher & Kogan, 1992)

Düzenli olarak yapılan bu değerlendirmeler öğretim sorunlarını gündeme getirmektedir. Bu değerlendirmeler personeli profesyonel olarak geliştirmek için bir temel sağlamaktadır. Personel geliştirmede ana amaç bireylere yeni teknikler, yeni fikirler kazanmaları konusunda istek uyandırmaktadır. Öğretimin kalitesini geliştirmek için sistem düzeyinde olduğu kadar kurum düzeyinde yapılan çalışmalar öğrenci-hoca ilişkilerine fayda sağlamaktadır. Elde edilen bu yüksek kalite tüketiciye de yansımakta ve dolayısı ile öğrenci sayısı yükselmektedir. Eğitimin içeriği ve sunuluş şekli açısından üniversiteler kalite kazanabilmekte ve isim yapmaktadır.

İyi bir öğretimin özellikleri şöyle sıralanmaktadır (Butler, 1985)

- * Tahsis edilen öğretim elemanlarına son gelişmeleri izleyebilmeleri fırsatının verildiği,
- * Konferanslar düzenlenip, öğretim elemanlarının katılımı desteklendiği
- * Konular ile ilgili olarak alanlarla, endüstri ve ticaret birimleri ile işbirliği yapıldığı,
- * Öğretim elemanlarının sürekli bir araştırma faaliyeti içinde oldukları, ve bunun onların öğretimlerinde bir öğretmen gibi yardımcı olacağına inanıldığı ve ilk elden bilgi sağlama imkanı verdiği ve ikinci elden edinilen deneyimin zayıf olduğuna inanıldığı,

* Uzun süreli araştırma ortamında bulunmanın iyi bir hoca olabilmek için hayati değerde olduğuna inanıldığı, bu ortamın insanların kendi bilgilerini yeni keşiflere karşı ölçtüğü, eleştirilere ve araştırma metodlarına karşı ölçtüğü bir ortam olmasının desteklendiği,

organizasyonlarda öğretimin kalitesinden söz edilebilir.

Görüldüğü gibi İngiliz Yüksek Öğretimi standartlarını belirlemiş, kriterlerini çoktan yerleştirmiştir. Buna rağmen kalitedeki sorgulama devam etmektedir. Sistem çevreye ve uluslararası standartlara son derece duyarlı ve dinamik bir yapıda görünmektedir. Hükümet daha az kaynak harcayarak daha kaliteli bir yüksek öğretim elde etmeyi hedeflemektedir. Market ekonomisi yerleştirerek kendi finansal kaynaklarını kendileri bulmalarına yöneltirken, öğrenci başına verdiği fon ile yönetimi adeta öğrenci cezbetmeye motive etmekte ve dolayısı ile öğretim ve araştırma kalitesini yükseltmeyi amaçlamaktadır.

İngiliz yüksek öğretimi kendi içinde ve uluslararası düzeyde tutarlı ve kesin olarak belirlenmiş kriterler sunmaktadır. Her sistemin kendine özgü özellikleri olmakla birlikte ve aynı sistemin iki farklı ortamda aynı sonucu vermeyeceği bilinmesine rağmen İngiltere yüksek öğretiminden alınacak fikirler olabilir. Ülkemizde yüksek öğretim, farklı boyutlarıyla gelişmiş ülke standartları ile tartışılarak araştırma konusu yapılmalıdır. Gelişmiş ülkeler ile aramızda mevcut bulunan mesafeyi ve nasıl giderileceğini ancak bu türden bilimsel çalışmalar ortaya koyabilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Becher, T. & Kogan, M. (1992) Process and Structure in Higher Education Routledge, London.

Boys, C.J., Brennan, J., Henkel, M., Kirkland, J., Kogan, M. ve Youll, P. (1988) Higher Education and the Preparation for Work, Jessica Kingsley Publishers

Butler, C. (1985) Universities in the United Kingdom, Jaques, D. & Richardson J. (eds) (1985) The Future of Higher Education, SRHE & NFER-NELSON.

Heywood, J. (1989) Assessment in Higher Education, John Wiley & Sons, New York.

Kogan, M. & Henkel, M. (1983) Government and Research (Heinemann). Maddox, J. (1985) The Research Factor, Jaques, D. & Richardson, J. (eds) The Future of Higher Education, SRHE & NFER-NELSON.

Miller, C.M.L. ve Parlett, M. (1974) Up To the Mark, Society for Research in Higher Education.

Perry, W.G. (1970) Forms of Intellectual and Ethical Development in the College Years, Holt, Rinehart & Winston.